

Že se dviguje kmetijski stan, se krepi in trdi, a to samo tam, kjer je združništvo že dosti razvito.

Pri nas seveda ne moremo govoriti o razvitem združništvu, ono še je pri nas v povojih.

Nekaj pa vendar že imamo, nekaj se je tudi že pri nas storilo — in to nekaj hočemo malo natančneje pogledati.

Na Sp. Štajerskem je 134 vknjiženih zadrug; od teh je posojilnic 75 in drugih zadrug 59.

Med temi je 24 nemških posojilnic in 12 nemških zadrug.

Na te se ne bomo ozirali, če tudi bi to potrebno bilo, kakor se je pokazalo v Št. Lenartu v Slov. goricah.

Pa vse te nemške posojilnice in skoraj tudi zadruge životarijo od Slovencev — in bodo s časom zginit, — samo da se slovenske posojilnice in zadruge primerno pomnožijo.

Slovenskih posojilnic je 51, skoraj vse so udinje »Zveze slovenskih posojilnic« v Celji; le nekatere so si poiskale drugod zavetja in sicer pri »Gospodarski zvezi« v Ljubljani.

Vrh tega so vse do sedaj s pomočjo z Gradca ustanovljene Raifajzenove posojilnice — kakih 10 menda — pri štajerski zvezi v Gradcu.

Slovenskih zadrug je 47; po največ se imenujejo same: kmetijske zadruge, kmetijska društva, v 3 slučajih izrečno konzumna društva; pa so tudi bikorejske zadruge in celo ena zavarovalna.

Jako mnogo teh zadrug pečalo se je izključno le s konzumom, (takih je jako malo, sedaj samo 6. Opomba uredništva), če tudi so se imenovalle kmetijske zadruge itd.

In take zadruge so postale same sebi prava nadloga — in že opuščajo nevarno polje konzuma in postajajo to, kar prav za prav morajo biti, če hočejo res koristiti našemu ljudstvu.

Le take zadruge koristijo našemu ljudstvu, ki imajo namen pomagati mu, da pomnoži in zboljša vse svoje pridelke in je ugodno v denar spravi, toraj da se mu dohodki povikšajo.

Kdor drugače misli — in dela, pač ne pozna, oziroma ne razume, kar našemu kmetu koristi.

Posebnihs vspehov še pri naših zadrugah do sedaj nismo mogli doživeti, ker so bile po največ same sebi prepuščene.

Nikogar ni bilo, da bi je vodil; godilo se jim je kakor piščetam, koje koklja zapusti, kakor hitro zlezejo z jajca.

likimi stotinami pijanih kozakov priporil prestol.

Nekega dne sedi v pisarni. Zraven nje je princesinja Ašov in grof Panin, odgojitelj njenega sina, velikega kneza Pavla.

«Ali je res», dé z zaničljivim nasmehom, «da nosi ta kozak svoj obraz tako visoko, da mu nikdo ne more v obraz pogledati?»

«To se lahko prepričate», odgovori princesinja, «ako Vaše Veličanstvo prime tega upornika z nekoliko ostrejšim orožjem, kakor da ga samo prezira. Upor je mnogo nevarnejši, kakor se je od začetka mislilo, ker se mu je pridružilo skoraj vse priprosto ljudstvo.»

«Naj pa bo», odgovori Katarina; «pa kaj je to, priprosto ljudstvo, ti hlapci?! Nič družega, kakor da se dajo samo zapeljivati, ter se tiho plazijo, boječi se vzbuditi le majhen šum, da ne bi prišel do naših ušes. Ako bi ne bilo ravno sedaj vojske s Turki, in ako bi bil Bibikov boljši vojskovodja, bila bi že vstaja davno zadušena.»

Na te besede molči Katarina nekaj hipov, potem pa se obrne do grofa Panina:

«Oprostite, moram pisati na Voltaira.» V tem trenutku vstopi ordonančni častnik, bled in prašen ter se bliža carici.

«Kakšne vesti prinašate?» vpraša ga Katarina.

Skušale so samostojno delati, preslabe so bile, ni šlo, skušale so se zjediniti, hotele so svojo zvezo ustanoviti — a oblasti take zveze niso dovolile, če ravno že mnogo sličnih zvez obstoji.

So pač slovenske zadruge, kojim se sme združni zakon drugače tolmačiti.

Nekaj naših zadrug se je zateklo na to h »Gospodarski zvezi« v Ljubljano, nekaj jih je pristopilo štajerski zvezi zadrug v Gradcu — nekaj, oziroma največ, pa še jih samotari.

Katere imajo prav?

«Gospodarsko zvezo» v Ljubljani rodila je oziroma ji je kumila politika (krščansko-socialna politika, ker liberalna ni imela smisla za gospodarske potrebe! Opomba uredn.). »Gospodarska zveza« veže politične somišljenike jedne stranke (ker še liberalci vedno nočejo nič vedeti o skrbi za narodno gospodarstvo. Opomba uredništva) v gospodarskem oziru. V našo gospodarsko organizacijo se pa politika ne sme mešati. (To je tudi nazor kranjskih katoliških politikov, za to je dr. Šušteršič od »Zveze« odstopil. V »Zvezo slovenskih posojilnic« pa ne pride, kdor ni liberalac ali vsaj jako miren! Opomba uredništva).

Sicer bi pa imeli tudi z gospodarskih ozirov pomisleke, vezati naše zadruge s kranjskimi.

Slovenski Štajer je gospodarsko močnejši, ko cela Kranjska, kar bomo v drugem članku s številkami dokazali.

Če so naše zadruge v skupni zvezi s kranjskimi, bi morale biti po razmerju gospodarske moči zastopane v načelstvu, nadzorstvu in tudi uradništvu — to mora biti naš pogoj, kojemu še pridružimo pogoj, da se odstrani politika z gospodarske organizacije.

Se vezati na Gradec, pa kot Slovenci tudi ne moremo; mi bi mogli sicer s štajerskimi zadrugami skupno delati, pa ne v okrilju ene zveze; svojo zvezo bi morali imeti, ali pa vsaj samostojno podzvezo.

Sicer smo pa hoteli v tem članku le opisati sedajno stanje našega združništva, kakor si pa mislimo razvoj istega, sledi v bodočih člankih. ski.

Politični ogled.

Nova zakona. Cesar je potrdil od zbornice sklenjen zakon, da se odpravijo državne mitnice, in zakon, da se uvede nov davek na vožne listke po železnicah. Zakona prideta s prihodnjim letom v veljavo.

«Slabe, Veličanstvo», odgovori častnik, «vse proti Pugačevu poslane vojske so pobite. Obrst Bulov je bil s celo posadko Orenburga pobit in slovečega astronoma Lovieca so lopovi nataknil na kol ter ga nosili okrog, češ: »da bo bližje zvezd«. Mnogo mest je razdanih in sovražnik je še le tri dni oddaljen od Moskve.

«Dobro, idite!» reče osuplo Katarina, dokonča pismo in ga odda strežaju.

III.

Vest o sovražniku ni bila pretirana. Pugačev je razpel šotore pred vrati Moskve. Njegove zmage so ga ohrabrile, da ni bil več tako plašljiv, kot v začetku. Upijanil se je ob svojih zmagah, udal se razuzdanemu življenju in tako zgubil ugled pri vojakihi. Da sta mu ostala Tugarov in Sofija še zvesta, se to ni prigodilo radi prijateljstva, posebno od strani Tugarova ne, ker je Pugačev zavrgel svojo ženo Sofijo in se zavezal z drugo.

Vznemirjen od temne prihodnosti se je v trenutku, ko bi lahko žel sad svoje sleparije, poprijel raje zvijače, kakor da bi se pomeril v odločilnem boju.

Podkupil je častnika caričine telesne straže, da bi ga pustil približati se Katarini ter jo umoriti. Z dogovorjenim znamenjem z lučjo hotel je dati svojim prijateljem po dovršenem umoru znamenje.

Obisk pri cesarju. Naš cesar biva sedaj na letovišču v Islu. Dne 3. avg. ga je tamkaj obiskal rumunski kralj Karol, kateremu se je pripravil lep sprejem. Na Dunaju se je kralj delj časa razgovarjal o balkanskih razmerah.

Razmere v Nemčiji. Tajni svetnik finančnega ministrstva Löhning v Poznanju se je zaročil s hčerko nekega vladnega tajnika, ki je bil prej pri vojski ter tamkaj spraval do feldvebla. To pa je ministrstvo smatralo kot sramoto, da se svetnik oženi s feldveblovo hčerko ter ga je penzioniralo. Služiti cesarju kot feldvebel, ni sramotno, toda ako se poštene feldveblove hčerke možijo s cesarskimi uradniki, to je sramotno. Taki so Nemci v rajhu!

Naslednik kardinala Ledohovskega. Za papežem najupljivjša oseba v upravi katoliške cerkve je prefekt propagande. Veliko je skofov, katere on imenuje. Za to je bilo vse radovedno, koga bodo papež po smrti kardinala Ledohovskega imenovali prefektom. Zdaj se je imenovanje izvršilo. Prefekt propagande je postal kardinal Gotti, o katerem mnogi trdijo, da bo naslednik sedanjega papeža Leona XIII.

Nemiri na Francoskem. Francosko ljudstvo si ne da mirno zapirati redovniških šol, kjer so njegovi otroci imeli vrle in skrbne učitelje ter učiteljice. Povsodi vlada velika nevolja proti vladinem ravnanju. Dogodi se tudi, da se morajo vladne osebe, ko zapirajo redovniške šole in izganjajo redovnike, umakniti navalu razdražene množice. Katoliška zavest postaja vedno večja na Francoskem in to je dober nasledek vladnega nasilstva.

Štrajk kmetovalskih delavcev v Galiciji. Iz Galicije prihajajo, kakor smo že zadnjič nakratko omenili, veleresne in žalostne vesti o gibanju med bednim kmetovalskim prebivalstvom. Kakor je znano, tvorijo Malorusi veliko večino delavskega prebivalstva, zemljišča pa so večinoma v rokah poljskih plemenitašev, katera jim maloruski poljedelci obdelujejo proti odškodnini. Po tem je tudi razumljivo, kako so mogli Poljaki, dasi v manjšini, priboriti si veliko večino galjskih državno- in deželnozborskih mandatov in s tem tudi gospodarstvo v deželi. — Življenje delavskega kmetiča, ali prav za prav poljedelskega dninarja, je skrajno žalostno: poljski vlastelini ga za obdelovanje svojih posestov tako malo oškodujejo, da mu ni mogoče ne živeti, ne umreti. Naravno je torej, da so se Malorusi slednjič naveličali tega neznosnega stanja ter da si prizadevajo zboljšati svoje gmotno stanje. V dosego tega so kmetijski

Bilo je zvečer, ko je Tugarov pred šotori, ki so ležali krog Moskve, nemirno hodil gor in dol. Strašen srd, katerega je le siloma zadrževal, žarel mu je iz oces.

Njegova hčerka Sofija, ki je nekoliko oddaljena od njega sedela, ga je skrbno in strahoma opazovala, in čim dalje večji strah jo je obhajal, da je padla jokaje pred očeta.

«Oče», vskliknila je proseče, «odpusti mi, — ne umori Emeljana!»

«Zakaj bi ga moril, dete?» reče kozak z nenavadnim glasom. «Zakaj bi ga moril? Ali nisem njegov prijatelj, njegov pomočnik?»

V tem hipu stopi iz šotora Pugačev, rudeč od vina, na strani nove žene.

«Pugačev, čas je!» zakliče kozak s pobešenimi očmi, da bi prikril svojo jezo. «Obleka, da se preoblečeš v telesnega stražnika, je pripravljena. Bodi previden in ti si car!»

«Tako, pojdi in me obleci!» zapove Pugačev.

Nato pogleda dvoumno na poslopja Moskve ter dene obleko telesnega stražnika na se, objame še enkrat ničvredno ženo ter odide.

«Prokletstvo in pogubljenje!» zagodrnja kozak, preteč za njim. (Konec prihodnjic)

delavci v galiških okrajih začeli zaporedoma prestopati v štrajk, kateri se je že močno razširil in zadobiva dan za dnevom večjo obsežnost. Oblastva so razposlala po deželi vojaštvo, katero ima paziti na red in so se med vojaštvom in kmetijskimi delavci na raznih točkah dogodili že manjši spopadi, ki so zahtevali človeških žrtev. Cele stotine štrajkovcev so bile že aretirane na nekaterih krajih radi teh izgrediv. Štrajka ne vodijo socialisti, marveč ga vodi maloruska stranka, na čelu jej maloruski državnozbornski in deželnozbornski poslanci Romanczuk, Barwinski, Kos in drugi, ki so izdali proglas, pozivljajoči vse maloruske kmetijske delavce, naj stopijo v štrajk, a naj se ne poslužujejo nasilstev.

Po vojski v Južni Afriki. Angleži so začeli uvidevati, da vendar ne gre kar pri belem dnevu oslepariti Burov za njih svobodo in pravico, ker si znajo s tem nakopati novo vojno, v kateri gotovo izgube. Izmislili so si torej miroljubnejši način, da si pridobijo Bure. Razglašati so začeli po svojih listih, da ne gre postopati prestrogo proti onim Buro, ki se še branijo priseči udanost angleškemu kralju, ker jim treba upoštevati njih žalost nad izgubo samostojnosti, jednako kakor pri vseh takih narodnostih. Bolje je, da se Buri pridobe z dobrohotnostjo in da se Anglija ne pokaže nasproti Buro tako, kakor Nemčija proti Poljakom. V zbornici je te dni celo Chamberlain imel dolg govor v prilog Burom. Mej drugim je posebno svaril vlado, da naj ne skuša z angležkim naseljenjem iztisniti Burov iz Južne Afrike marveč, da jim da tako deželno upravo, da se bodo mogli popolnoma svobodno gibati kot narod. Kdo ve, ali bodo Buri verjeli tem medenim besedam v Londonu?

Dopisi.

Šmarje pri Jelšah. (Politično zborovanje.) Lani je bil trg Šmarje pri Jelšah pozorišče vročega bojevanja katoliške in liberalne struje na Spodnjem Štajerskem. Toda osebe, ki so bile tedaj najbolj korajžne, so se kmalu poizgubile ali pa so morale stopiti v ozadje, in zadnjo nedeljo vršil se je v Šmarju ljudski shod popolnoma mirno. Sicer so bili naznanjeni med govorniki tudi možje, ki nikakor ne vzbujajo zaupanja pri naših pristajih, vendar oseba državnega poslanca dvornega svetnika dr. Ploja, ki je prevzel vso odgovornost za shod, nam je jamčila, da se ne bo naredila nobena gonja proti stranki, ki prisega na staro geslo štajerskih Slovencev: Vse za vero, dom, cesarja! Razven državnega poslanca dr. Miroslava Ploja so govorili tudi vseučilišnik pravnik Kukovec o jugoslov. vseučilišču, nadučitelj Strmšek, ki je še lani hodil roko v roki z znanim ponkovskim študentom, o važnosti ljudske šole, in g. dr. Karlovšek iz Celja, ki je pri zadnji državnozbornski volitvi še spreobračal v Grobelnem »farske podrepnike«, o gospodarskem položaju. G. dr. Karlovšek je govoril zanimivo in šaljivo. Državni poslanec dr. Ploj je v izbornem govoru obrazložil poroč naše ustave, živo slikal zatiranje štajerskih Slovencev ter poročal o svojem in svojih poslancev tovarišev delovanju v državnem zboru. Temeljito je potem obravnaval nameravano novo pogodbo z Ogersko ter izrekel, da naši poslanci ne marajo ločitve od Ogerske, ako bo pogodba pravična. In da bo pravična, da bo odgovarjala našim koristim, za to mu je porok sedanji minist. predsednik dr. Koerber, ki v tem vprašanju nasproti ogerski vladi ne pozna nobene šale. Slovenski poslanci bodo varovali vedno koristi in težnje svojih volilcev, njih geslo je in ostane: Vse za vero, dom, cesarja! Zivahna pohvala je sledila poslančevemu govoru. Izreklo se mu je popolno zaupanje.

Sprejele so se resolucije za slovensko vseučilišče v Ljubljani, za samoupravo Spodnjega Štajerja in g. Kušču se je pozelelo, da

bi tudi dr. Tavčarja in tovariše spravili pod streho skupnega jugoslovanskega kluba.

Shod je vodil šmarski župan g. Ferlinec, ki je sklenil zborovanje z živio-klici na cesarja.

Dol. (Iz potne torbe.) Že od nek-daj mi je največje veselje, ako morem za nekaj časa zapustiti svoja vsakdanja opravila ter iti nekoliko med božji svet. Tako so me tudi letos krasni julijski dnevi izvalili, da sem napravil kratek izlet. Pot me je vodila ob zeleni štajersko-kranjski meji ter me pripeljala tudi v prijazni zakotni Dol. Prvi pogled na malo, a sicer čedno vas, je napravil žalosten utis na-me; oko obstalo mi je namreč na cerkvi, ki je tako revna in slaba, kakor malo kje. Pozneje sem zvedel, da nameravajo zidati novo; toda razne zapreke ovirajo to potrebo že tekom let. Največ je temu kriva nesloga in pa pomanjkanje denarja. Dal Bog, da bi se skoro spolnile vroče želje dolskih — za dobro vnetih — župljanov, da bi postavili skoraj prostorno in lepšo farno cerkev. Zvedel sem tudi, da imajo tukaj posojilnico in čitalnico (bralno društvo). Toda vse je tako tajno, da ni jedna ne druga nima niti napisa, da se ne ve, kje da je. Za čitalnico jim baje služi že dalje časa tesna šolska veža, med tem ko je v vasi dovolj zato pripravnega stanovanja do časa, da si uredijo zato odmenjeno poslopje. Nadalje imajo tudi domačo požarno brambo, katera se je še le pred kratkim ustanovila, ki pa vrlo napreduje. Sliši se, da namerava prirediti v kratkem veselico. Vrlo dobro! Le na noge, dolski mladeniči! Posnemajte svoje vrstnike, slovenske mladeniče, po širni slovenski zemlji, ki se zbirajo v razna društva ter prirejajo veselice, predstave, občne zборе in tako z združenimi močmi odbijajo napade naših nasprotnikov. Pokažite tudi vi, da ste sinovi matere Slovenije. — Nadalje imajo tudi tukaj nekaj postaj za streljanje proti toči, in sicer na Kovku, Kalo in Marnem. Le žal, da se je v najbolj primernem kraju, v okolici Sv. Jurija, ta stvar opustila, in sicer v obližju gospoda župana. Dobili so tudi tam topiče kakor drugod. Vozili so jih od Poncija do Pilata, pa jih nobeden ni hotel. Nazadnje pa so jih zavlekli k Sv. Štefanu, kjer še sedaj čakajo, da se jih usmili kak »uzmovič«. Može, to ni prav! Ako streljanje drugim koristi — ali vsaj ne škodi — zakaj bi pa vam ne, posebno ko ste jih dobili zastonj. Stalo bi vas samo malce truda, ki bi se vam pa zdatno povrnili. Priča temu vam je zadnji dogodek, ko je toča v okolici Sv. Jurija precej škode naredila, dočim so kraji, kjer se je streljalo, bili obvarovani pred njo. Pri Sv. Štefanu je nekdo, ki se jezi na »Naš Dom« zato, ker se peča s »Štajercem«. Menda se mu uboga »para« smili. Čudno! »Naš Dom« pa ne, ko ga »Štajerc« vendar tako nesramno napada. Po njegovem mnenju naj bi bil »Naš Dom« gluh in nem, med tem ko bi »Štajerc« udrihal po njem. »Še mravlja se brani!«

Naj pre naredi »Štajerc« svoj, ne baš lepi program, da ne bo opravljal in obrekoval, potem bo tudi »Naš Dom« molčal o »Štajercu«. Sicer pa itak vemo, kaj tiči pod klobukom. — Potem sem izvedel, da so imeli v Šent Jederti veselico, katero je priredila čitalnica, in da se je dobro obnesla. Vdeležba je bila baje precejšna — samo Dolanov letos ni bilo kakor lani, razun par oseb. Menda jih je strah, ker se na slovenskem nebu že dani in bo treba vstati. Predno končam svoj pot, sem jo mahnil še v starodavne Rimske toplice, kjer se je že v davnej preteklosti kopal mogočen Rimljan. Ogledal sem si med tem tudi malo vasio z okolico, župnije Sv. Marjete. Prijazen, romantičen kraj. Tukaj je še vse v starem normalnem položaju. O narodni naprednosti ni tukaj niti govoriti, zato sem jo hitro popihal od tod na kolodvor, tam sem zasedel železnega konja in v kratkem času sem bil zopet doma.

Popotnik.

Razne stvari.

Iz domačih krajev.

Politični shodi. Dne 24. avgusta popoldan ob 3. uri priredi katoliško slovensko politično društvo »Sloga« javen shod v magistratnem poslopju v Središču. Poročala bosta gg. državni poslanec dvorni svetnik dr. Miroslav Ploj in deželni poslanec dr. Franc Rosina. — Isti dan brzkone (zanesljivo se bo naznanilo v prihodnjem listu) priredi »katoliško politično društvo za vranski okraj« shod v Vranskem, kjer bo poročal državni poslanec vitez Berks.

Dijaški shod v Šmarju pri Jelšah. Veliko število večinoma štajerskih slovenskih vseučilišnikov se je zbralo zadnjo nedeljo na zaupni shod v Šmarju pri Jelšah. Sobo za shod so dobili v ondotni ljudski šoli. Posvetovali so se o gmotnem položaju dijaštva, o kulturno-političnih strujah na Slovenskem ter o tem, ali še se naj mimo društva »Bodočnost« ustanovi enako društvo tudi za kraje med Savo in Dravo. Predsedovala sta shodu pravnik g. Sagadin in medicinec g. Spindler. O gmotnem stanju je poročal modroslovec g. Pušenjak. Večina dijakov nima na mesec niti 20 forintov za hrano, stanovanje, knjige itd. Posojilnice v Mariboru, v Celju in v Ljutomeru se bodo naprosile, da tako izdatno podpirajo vseučilišnike kakor ptujska posojilnica. Tudi na druge posojilnice, na okrajne zastope in občine se bodo dijaki obrnili za podpore. Društvo »Radigoj« se premalo ozira pri podporah na Štajerce. Pri posvetovanju o kulturno-političnih strujah se je na predlog g. Sagadina sklenila izjava, da se dijaki ne priznavajo ne liberalcem, ne klerikalcem, ampak hočejo biti odločno (radikalno) narodni ter z izobrazbo dvigniti narod in ga rešiti pogina. Mimo »Bodočnosti« se ne bo osnovalo drugo društvo. Na to je sledil skupen obed. Pred ljudskim shodom, o katerem poročamo med dopisi, zbrali so se dijaki pod zastavo »Triglava« ter s spremljevanjem godbe odkorakali skupno na zborovališče na Ferlinčevem vrtu. Ob 8. zvečer se je začel koncert. Dijaki so krasno peli pod vodstvom modroslovca g. Mastena. Samospevi pravnika g. Ašiča obudili so veliko občudovanje. Mojsterski je igral na gosli gosp. Serajnik, na glasovirju ga je spremljal učitelj godbe g. Arzenšek iz Celja. Z resnim, lepim nastopanjem so si pridobili gospodje dijaki ta dan še večji ugled med občinstvom.

Zaroka. V Ljutomeru se je zaročila gospica Angela Vršič, iz znane rodoljubne rodbine trgovca Vršiča v Ljutomeru, z gospodom Franom Čeh, učiteljem istotam. Bilo srečno!

Štirje brati. Č. g. Tribnik Karol, župnik v Juriklostru, je dne 4. t. m. obhajal tridesetletnico službovanja svojega kot duhovnik. Slavnost se je vršila v ožjem krogu njegovih troje bratov, ki so učitelji, namreč gg.: Arnošt, nadučitelj na Spodnji Poljskavi, Ludovik, nadučitelj v Zrečah, in Henrik, učitelj v kaznilnici v Mariboru. Še mnoga leta vsem štirim bratom!

Strela je vdarila dne 1. avgusta popoldne v Gornjem Porčiču v jaget in je ubila zraven stoječega Ferdin. Ketiš. Tri blizu stoječe otroke je omamilo. — Vdarilo je tisti dan pri Sv. Antonu v cerkveno poslopje, katero je do tal pogorelo. Tudi eno kravo je ubilo.

O požaru v Podovi dne 30. julija se nam še piše, da sta zgorela dva otoka, 5 in 4 leta stara, Ivana Fingušta v Podovi. Požarni brambovci so prihiteli iz Rač, Fram, Maribora in iz Cirkovc. Škode je 100 000 K, Vsak pogorelec je imel zavarovano poslopje, nekteri tudi seno, žito in slamo.